

V I I I .

Instructie van wegen den Heere Prinsse van Orange, van 't geen zyn Thesaurier Taffin den Staaten van Holland en Zeeland zoude voordragen, houdende I. beschryvinge der Staaten tegen aekeren dag, te Gorinchem, om te raadpleegen over een ontwerp van een nadere Unie. II. de muiterij der Waalsche Regimenten. III. het ongenaegen tusfchen den Hertog Joän Casimir, en den Hertog van Alençon met de Algemeene Staaten. IV. het gedrag van die van Gend in deeze zaak.

1578. 18 October.

Instructie van weghen den Doorluchtigen, Hoochgebooren Furst ende Heere, myn Heere den Prince van Oraignen, van 't geene zynen Tresorier Taffin den Heeren Staten van Hollandt ende Zeelandt aandienen zal.

In den eersten, naer alle behoorlicke gebiednisse die zyne Excellentie den Heeren Staten is presenterende, sal den bouengenoemden Tresorier den Heeren Staten indachtich houden van den brieue by zyne Excellentie onlancx aen dezelue geschreuen, by de welcke zyne Excellentie den Staten verfochte te willem compareren staetsgewyfe vergadert binnen der Stede van Gorchum, den VIe dach deser jegenwoordiger maent

maent Octobris, omme aldaer zekere zaecken te aenhooren, die zyne Excellentie van meyninge was, den Heeren Staten te proponeeren; door den Welgebooren Graue van Nasfau, zynder Excellentie broeder, ende Jöncheere Arent van Dorp; maer alzoö zulcx zedert verhindert is geweest, zoö by den (o) vertrecke des voorfz. Graue van Nasfau, als de gevangenisse desselfs van Dorp, ende dat nochtans zyne Excellentie tot wehuaren des Landts van Hollandt hoochnoodich vindet de geconcipieerde poincten en articulen den Staten voor te doen hudden; om op als tot goede directie van de affaeren van den Lande, der Heeren Staten resolutie te hebben, ende dat oock zyne Excellentie van dage te dage, die wedercompfte des voorfz. Graue van Nasfau is verwachtende, soe heeft zyne Excellentie den bovengemelden Taffin wel willen derwaerts affvaerdighen, om den Heeren Staten te bidden ten eynde zy hun eerstdaegs, immers zoö haest als zy van des bouengemelden Graue van Nasfau wedercompfte tydinge zullen hebben, hen naer Gorchum willen vervuegen; ten fyne in bouengenoemde eerste brieuen van zyne Excellentie begrepen, ende zal de bovengenoemde Graue van Nasfau, insgelyckx aldaer compareren, om den Heeren Staten, zynder Excellentie meeninge te verclaeren.

Sal den bouengenoemden Taffin den Heeren Staten

(o) Van de reize des Graaven van Nasfau naar Duitschland spreekt BOR. XIII. B bl. 18. (78) maar aangaande de gevangenis van Van Dorp, heb ik nergens iets gevonden; dit is zeker, dat hy den 11 February 1578, en den 19 Mey 1579. ter Vergaderinge der Staaten van Zeeland verscheenen is, bekleedende de plaats van Eersten Edelen.

Staten daer én bouen noch verclaren, hoe dat de Generale Staten ende zyne Excellentie zedert de affluïehheit van Don Jehan D'Austrice, alle mogelycke vlyt ende neersticheyt voorgewent hebben, om te weghen te brenghen de penningen van eene maent betaelinghe des crychs volcke van onsen leger, zoe te voete als te peerde, daer te vooren belooft, om alzoo daernaer den vyant te zoucken, ende, met Godts hulpe, gheheelyck vuyt den Lande te slaghen.

Tot welcke betalinghe die Generale Staten en Zyne Excellentie wel verhoopt hadden te geraken, euen verre die van Vlaenderen ende zunderlinge die van Gent heuren quote en de portie opgebracht ende gefurniert hadden.

Maer alzoo onlanx zekere vaendelen Waelen onder den gebiet des Heeren van Montegnny, ende andere Overste, hun in Westvlaenderen hebben begeuen, de Stat van Meenen hebben ouervallen, ende voorts alle vyantschap aldaer plegende, met dreygementen van vorderen inval in Vlaenderen te willen doen, is gebeurt dat die van Gent geheelicken gerefuseert en geweygert hebben, eenige voordere contributien, tot behouue van de Ghemeene zaecke te willen doen, voor ende aleer dat Vlaenderen wederom van de bouengenoemde Walsche Vaendelen verlost waere, hem te dyen fyne by alle mogelycke middelen preparerende, om, met gewelt ende by wege van wapenen, dezelve Walen vuyt Vlaenderen te dryuen.

Hebbende tot dyen fyne 't heurder assistentie geroepen, Hertoge Johan Calimir, Palsgraue by den Ryn, die voor zekere daghen met etlicke hondert paerden van zynen regimente, is derwaerts gereyst, zonder nochtans zyne Hocheyt

D

ofte

ofte de Generale Staten eenighe wete daer van te doen, noch oock den Graue van Bousfu als Veltouerste, 't welck onsen leger nyet weynich getroubleert en heeft, ziende alzulcken subyten vertreck van een deel des voorz. Hertoch Casimirs ruters.

Die walen vermeerderen dagelickx zoe lancx zoe meer, ende staet wel te beduchten, dat zy correspondentie hebben metten Heere De La Motte, ende oock dat die Franchoisen hen daer onder zullen menghen, jae dat de Hertoge van Alençon, hoe wel hy beloest heeft, zoe wel die van d'eene als van d'andere Religie in wesen te laten, ende beyde tegens onsen ghemeynen Viant te beschermen, eenich achterdencken hier inne zal beginnen te hebben, te meer alzoo den roep gaat, dat die van Gent Hertoge Casimir tot eenen Protecteur van de Gereformeerde Religie (p), jae tot eenen Graue van Vlaenderen willen aennemem.

Dat vele luyden van allerley qualiteit lancx zoe meer een groot mishagen hebben, aan de Regieringe van die van Gent, ende zonderlinge ter cause van heure proceduren tegens de Geestelicheyt ende diuersche andere perfoonen, van wat qualiteyt ende vermoghen die zyn, by diuerfche onbehoorlicke wegghen ende middelen, zyn schattende ende trauaillerende, die welcke daer vuyt colligeren, dattet die van Gent nyet en is om de Religie gedaen, maer omme alomme

(p) Casimir wordt van den toeleg op het Graafelyk bewind van Vlaenderen vrygepleit door Langlet, die zyn vertrouwing was. Z. *Frisb. et Ang. Sax. Dus.* no. Nov. 1578.

alomme te heerfchappen, waer door de Walen grootelyck geferckt worden, by die van Arthois, Henegouwe, Ryfele, Douway, Orchies, Dornick, Dornycxfche, Brugge, 't Vrye Iperen en andere; al de welcke nyet geerne zouden zien, dat die Walen vuyt Vlaenderen zouden vertrecken, vuyt vreefe, dat als dan die van Gent heur zouden ouervallen, ende gebodt ouer heur willen nemen, daer nochtans die van Gent gheensfins ouer hen en hebben te gebieden.

Dat oock Hertoge Cafmirus onlancx door inductie van eenighe ontrent hem zynde, zeker mescontentement heeft gecreghen, tegens zyne Hoocheyt, ende tegens de Generale Staten, ende hoewel de Generale Staten gepoocht hebben hem op als contentement te gheuen, foe en heeft nochtans t zelue tot noch toe nyet gevuechelyck connen gefchyden.

Dat zyne Hoocheyt, die Generale Staten ende zyne Excellentie alle defe zaken ouerleggende, ende bevreesende dat eenich meerder quaet, jae eenen inheemfchen crych ter eender zyden hier vuyt mochte fpruyten, ende dat ter ander zyde den Viant den wech daer door openvindende voorderen inval in 't Lant, namentlyck in Brabant, Gelderlandt, Vrieslant en elders, zouden moghen doen; goetgevonden hebben, in alder diligentie diuerfche gequalificeerde ende vertrouwde perfoonen te zeynden, zoe naer Gent als oock naer Meenen by den Walen, om, zoe veel immermeer doenlyck oft mogelyck is, defe zaecke te stillen, ende eenen iederen van dyen partijen te vermanen, hen wederom onder die Unie van de Generale Staten te begeuen, ende met henluyden gefamenderhandt tot wederstandt des ghemeyne Viants te verftaen, zonde

der tot meerder scheuringhe oorsaecke te getuen, ouerdenckende, dattet beter zy, ende zekerder, gesamenderhandt, en alle de Prouincien geunieert blyuende, der Spaignaerden macht te wederstaen, dan d'eene Prouincie tegens die andere, en die eene Stadt tegens die andere opstaende, al t zamen in den gront te gaen. Ende alzoo dese zake nyet weyniger den Staten van Hollandt ende Zeelandt als de andere Prouincien deser Nederlanden, daer zy nu mede in Unie ende vasten Verbonde zyn, anne en gaet, ende dat daerom zyne Excellentie nyet en twyffelt den Heeren Staten van Hollandt ende Zeelandt, vuyt gront heurlieder herten 't welvaren van den anderen Prouincien zyn begeerende, als daer hun eygen welvaert mede aen-gelegen is.

Soe heeft zyne Excellentie den Heeren Staten wel vrundelick willen bidden, ten eynde zy eersdaechs eenige notable vuyt den heuren naer der Stede van Gent willen affveerdigen, om den Regeerders aldaer tot alle goede vreetfamicheyt ende eendracht te vermanen, ende zunderlinge dat zy alle particuliere passien en misverstant, 't welck daer mochte geseen zyn, affleggen, en hen wederom voeghen met den Generaale Staten, omme alzoo gesamenderhandt den ghemeenen Viant, die nu door het ouerlyden van Don Jehan ende diuersche andere crychsouersten, genouch zonder Hooft ende Raet is, ende daer door des te eer, met Godes hulpe, tot redenen zal gebrocht worden, te wederstaen, ende voorts vuyten lande te dryuen: daer by voughende, hoe dangeureux dattet zy niet alleenlick voor den Lande van Vlaenderen, maer oock voor allen den anderen Neder-

Nederlantschen Prouinciën, zoe int generael als particulier, tot alzulcken inheemschen crych-oorfaecke te gheuen, daer ter contrarie die sterckte en 't weluaren van een yegelyck vanden seluen Landen gelegen is in de eendracht door die welcke zy des te beter den ghemeenen Vyant zullen wederstaen ende een yegelyck vanden zeluen Prouinciën zullen geconserueert blyuen.

Dat daerom die van Gent die gewichticheyt deser zaecken ouerleggende, ende zunderlinge, dat zy nu ten middel van de Landen gelegen zynde, door alzulcken inheemschen crych geschapen zoude zyn, een Frontierstadt te worden, ende alleen desen brant op heuren hals te halen, affstant willen doen van alle extraordinarise maniere van procederen, zonder oock eenige onbehoorlichkeiten tegens de Geestelicken oft anderen Perfoonen te gebruycken, ouermidts, zoe als hem lieden bekend is, de Catholycke, die alnoch in zoe groote menichte in den Lande zyn, ende zoe vele andere perfoonen, zoe grootelicx daar inne geschandaliseert zyn, met noch alle andere alsulcke redenen, inductien en persuasien, als zyne Excellentie den Heeren Staten toebetrouwt, dat zy deur heure wysheyt ende voorfichticheyt by heure Gedeputeerde die van Gent wel zullen weten voorthouden.

Wyders, alzoehiervooen verhaelt is, dat den Hertogē van Alençon oock nyet weynich geschandaliseert en is, ouermidts de bouengenoemde reyse van Hertogē Casimirus naer Vlaenderen, ende dat daer doof te beduchten staet de bovengenoemde Hertoghe van Alençon hem daerjegens wel mochte formaliseren, ende de

partye van de Catholicquen aennemen, siende dat Casimirus de protectie van de Gereformeerde Religie alreene zonde willen aennemen; 't welck ongetwyffelt, daer Godt Almachtich voor behoeden wil; eën generale dimissie ende scheffynge ouer den geheelen Lande zoudē causeren. Ende alzoo zyne Excellentie heur hier inne nyet weynich becommert ende beswaert en vindt; is daerom zyner Excellentie vrundelick bidden ende begeeren; dat den Heeren Staten gelieuen zyne Excellentie heuren goeden Raet en aduys mede te deylen; hoe de zelue zyne Excellentie heur in alzulcken gevalle zoudē hebben te reguleren; angesien; zoe ouermids die zonderlynge goede affectie die hy altyt tot den Heeren Staten gedraghen heeft; ende oock den vasten Verbondē ende Unie zynde tusschen zyne Excellentie ende den Heeren Staten van Hollandt en Zeelandt; hy nyet gaeren yet buyten heuren wete oft aduys angaen zoudē; zonderlinge in zoe hooghen wichtigen zake; daerquestie van de behoudenisse ende weluuart oft eeuwige ruyne van den geheelen Lande is.

Zyne Excellentie heeft diuersche middelen gesocht, om Hertogh Casimirus van zyn voornemen te doen affstaen, maer en heeft nyet conuen proffyteren; en dat zoe als men vermenen kan; door instigatie van eenige ongeruste geesten ontrent den voorsz. Heere zynde.

Den leger van den Hertogs van Allendon vermindert dagelyks; ende hoewel dat schyn dat zy wederom naer Frankryk oft Bourgoinnen trecken; zoe bevint men toch; dat een groot deel naer Westvlaenderen trecket toe assistentie van de Walen.

Zal den Heeren Staten oock te kennen geuen die

die gelegentheit deser Stede van Antwerpen, ende vuyt wat billicke oorfaecken den Religioens vrede alhier nootwendelick opgericht ende gemaect zoude moeten worden.

Sal oock den Heeren Staten voorhouden met wat leet ende hertsweer zyne Excellentie onlanx vertrouwelick verstaen heeft, dat by eenige gepoocht zoude worden, zekere diuifie ende (4) oneenicheyt tusfchen den Heeren Staten van Hollandt ende Zeelandt, ende zyne Excellentie te stroeyen, daer nochtans zyne Excellentie noyent anders dan de weluaert ende prosperiteyt van den zeluen Lande, ende van alle den Inwoonderen van dien, gefocht en heeft, nemende Godt en den Heeren Staten daer toe tot getuyge, begeert daerom zyne Excellentie dat de Heeren Staten belieuen zyne Excellentie te onderrichten, wat in der waerheyt van dese zaecke is, op dat zyne Excellentie den Staten op als contentement mach geuen.

Sal den Heeren Staten oock belieuen, in alder diligentie, den Tresorier Splinter affteyden dighen mette penningen tot betaelynge van de knechten van weghen der Staten van Hollandt alhier ter assistentie van de Generale Staten zynde.

Den Heeren Staten oock te verclaren, hoe grootelick dat onsen leger binnert cortte daghe herwaerts is vermindert, ende dat door de alteratione

De Staaten van Holland en Zeeland hebben zig tegen dat vermoeden verontschuldigd door eene bezending aan den Prince. *Resol. Holland 26 Nov 1578.* Ik weet niet, dat onze Historiefchryvers van deeze oneenigheid melding maaken; doch ik zal er my breeder over uitleaesen in de Historie van de Unie.

ratie in 't leger, ouergecommen ouermidts t ver-
treck van den Hertoghe Casimirus volck, waer
door de Walen nyet weynich gesterct en wor-
den, de welcke, dagelicx lanx zoe meer, ver-
menichfuldigen, ende alle de schult dien van
Gent toefchryuen, ende t zelue ongetwyffelt
door instigatie van de Geestelicheyte ende van
den Adel. Die Vyanden hebben oock onlanx
fecours van ruterer en knechten becommen.

Die van Antwerpen beclaghen hen groote-
licx, dat zy tot Amsterdam bedwongen worden
andermaal te betalen alfulcken recht van Licen-
ten oft Conuoyen, als zy alhier betaelt heb-
ben, seggende t zelue te zyn tegens den accoor-
de op 't stuck van de Generale Middelen ge-
maeckt.

Dat den Staten belieue, op t alder spoedich-
ste, te doen expediëren de Brieuen van (r)
pen-

(r) De Graaf van Bosfu in het jaar 1573. in den Zee-
slag op de Zuiderzee gevangen genomen zynde, was na de
Gendiche Vrede geslaakt, en hadt, sedert, de zyde der
Algemeene Staaten gehouden; toen de Prins van Orange,
ten Lande uitwykende, zyne ampten verlaaten hadt, was
Bosfu met het Stadhouderschap van Holland, Zeeland en
Utrecht, by voorraad, voorzien geworden, maar dewyl
de Prins zig wederom in die waardigheden gesteld hadt,
en door de Gendiche Vrede daarin bevestigd was, be-
greep men, dat de Graaf, wiens Vriendschap van veel
belang was voor de Staaten, eenige voldoeninge moest
hebben: ten dien einde hadt Orange aan de Staaten van
Holland en Zeeland voorgehouden, om aan Bosfu een
jaarlyks pensioen van vyfduizend guldens te betalen, en
bovendien aan hem in te ruimen de Heerlykheden van
Geervliet en Putten, maar de Staaten hier mede draa-
lende, liet de Prins het hun weder herinneren door zynen
Thesaurier: ik twyfel, of er wel lets van gekomen zy,
want de Graaf van Bosfu overleedt weynige weeken
daarna.

penfioene voor den Graue van Bosfu, midtsgaders oock heure Resolutie ouerzeynden op de zaecke van Putte ende Geervliet, om den bovengemelden Graue op als contentement te mogen geuen.

Dat die van Antwerpen zyne Excellentie aengedient hebben, dat zy begeren te commen in Unie ende Alliantie metten Staten van Holland ende Zeelant, en tot dyen eynde in meyninge zyn, heurlieder Gedeputeerde corts derwaerts aff te veerdighen. Begeert daerom zyne Excellentie, dat de Heeren Staten met die van Antwerpen altyt goede correspondentie willen houden, ouerdenckende de goede gelegentheyten van der plaetsen, ende d'assistentie die d'een van d'andere in tyde van noode can hebben.

Aldus gedaen by zyne Excellentie in der Stadt van Antwerpen, op den XVIIIen dach van Octobris A°. XVc. — LXXVIIIich. Onderstont, geteekent.

GUILLEAUME DE NASSAU.

Uit het Register B. ter Staaten Griffie van Zeeland. Folio 27.

